

Kohti kannustavaa suomalaista lahjoituskulttuuria

Keinoja järjestöjen toiminnan vastuulliseen rahoittamiseen

VaLan hallitusohjelmataavoitteet 2027

- 1. Edistetään lahjoituskulttuuria: Lahjoitusten verovähennysmallia laajennetaan, selkeytetään ja uudistetaan yhdenvertaiseksi.**
- 2. Tehostetaan resursseja: Järjestöjen tekemiä hankintoja koskeva arvonlisäverotuskäytäntö muutetaan kohtuulliseksi.**
- 3. Tehdään toimivaa yhteistyötä: Valtionavustukset ja järjestöjen oma varainhankinta yhteensovitetään toisiaan tukeviksi rahoitusmalleiksi.**

Järjestöt ovat olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa

- Järjestöjen toiminta koskettaa lähes jokaista Suomessa asuvaa ihmistä.
- Järjestöt täydentävät monella tapaa hyvinvointiyhteiskunnan palveluita ja edistävät toimillaan yhteiskunnan hyvinvointia. Yhteys kulkee myös toiseen suuntaan: yksityishenkilöiden osallistuminen niin jäsenenä, lahjoittajina kuin vapaaehtoisina on merkittävä osa järjestötoimintaa.
- Suomalaiset järjestöt arvioivat toimintaympäristönsä kansainvälisesti verrattuna varsin terveeksi, mutta taloudellinen kestävyys ja kilpailu rahoituksesta nousevat keskeisiksi huolenaiheiksi.
- Järjestöjen tuottamien palvelujen tarve on kasvanut viimeisen vuoden aikana.

Järjestöjen rahoitusympäristö on muutoksessa

- Julkisen rahoituksen rooli suomalaisessa järjestörahoituksessa on merkittävä. Viime vuosina julkinen rahoitus on vähentynyt huomattavasti lyhyessä ajassa.
- Kun julkinen rahoitus vähenee, rahoituspohjan monipuolistaminen ja varainhankinnan merkitys korostuvat entisestään.
- Eri rahoituslähteistä saatavien varojen avulla järjestöt ylläpitävät, kehittävät ja kasvattavat yleishyödyllistä toimintaansa tarkoituksensa mukaisesti.

Kestävä järjestörahoitus vaatii monipuolisen rahoituspohjan

- Vahvan kansalaisyhteiskunnan edellytysten turvaaminen vaatii laajaa ja kestävää taloudellista perustaa. Julkisen rahoituksen rinnalla tarvitaan monipuolista yksityistä rahoitusta ja toimivaa varainhankintaa.
- Järjestöissä yksityisrahoitus koetaan usein ketteränä ja joustavana rahoituslähteenä, joka mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja reagoinnin muuttuviin tarpeisiin.

Järjestöille tulee luoda toimintaympäristö, joka kannustaa varainhankintaan ja edistää sen onnistumista. Samalla kansalaisia ja yhteisöjä tulee kannustaa tukemaan järjestöjä esimerkiksi lahjoittamalla.

Järjestöjen yksityinen rahoitus on kasvussa

- Varainhankinnalla kerättävään yksityisrahoitukseen sisältyy mm. jäsenmaksut, kerta- ja kuukausilahjoitukset sekä kummimaksut, testamenttilahjoitukset, yritysysteistyön kautta kerätyt varat, yksityisiltä säätiöiltä ja rahastoilta saadut avustukset sekä palvelu- ja tuotemyynti.
- Yksityisen rahoituksen tuotot ovat nelinkertaistuneet kymmenessä vuodessa.
 - Rahankeräystuotot muodostavat merkittävän osan yksityisestä rahoituksesta. Suomessa on noin 1 500 rahankeräysluvan omaavaa tahoa, ja rahankeräysten vuosittaiset tuotot ovat noin 230–240 miljoonaa euroa.
- Kasvusta huolimatta varainhankinnan kehittämistä rajoittavat erityisesti henkilöresurssien ja taloudellisten resurssien puute sekä uusien varainhankintatapojen kehittämisen haasteet.

Suomalaisessa lahjoituskulttuurissa on kasvupotentiaalia

- Suomalaisten halu auttaa on vahvaa, mutta rahalahjoittaminen jää jälkeen muista Pohjoismaista. Tuoreimman lahjoittajatutkimuksen mukaan noin puolet suomalaisista (48 %) lahjoittaa rahaa, kun taas Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa osuus on noin 70 prosenttia.
- Lahjoittamisen motiivit, kuten yhteenkuuluvuuden tunne, luottamus, sosiaaliset normit ja henkilökohtaiset motiivit, ovat samankaltaisia eri maissa.
- Suomalaiset mainitsevat eurooppalaisia ja globaaleja verrokkeja useammin taloudelliset rajoitteet ja luottamuksen puutteen syiksi olla lahjoittamatta.

Oma varainhankinta vaatii aikaa ja investointeja

- Jos suurempi osuus järjestöjen rahoituksesta halutaan katettavan lahjoituksilla ja muilla omilla tuotoilla, muutos ei tapahdu nopeasti.
- Varainhankinnan kasvattaminen edellyttää osaamista, henkilöresursseja, järjestelmiä, viestintää, markkinointia ja muita investointeja. Tulokset näkyvät usein vasta vuosien päästä.
- Kaikkien järjestöjen mahdollisuudet kerätä lahjoituksia eivät ole samanlaiset. Suomalaisten lahjoituskohteet painottuvat tiettyihin teemoihin, kuten heikommassa asemassa olevien auttamiseen kotimaassa, humanitaariseen apuun ja eläinten hyvinvointiin.

Jos järjestöjen omaa varainhankintaa halutaan vahvistaa, sen kehittämiseen on pystyttävä investoimaan ennen kuin siitä syntyy merkittäviä tuottoja.

Suomalaisilla järjestöillä on potentiaalia myös kansainvälisen rahoituksen hankinnassa

- Kansainvälisesti kansalaisyhteiskunnan tila on kaventunut.
- Vakaalla, ennakoitavalla ja järjestöjen omaa varainhankintaa tukevalla toimintaympäristöllä Suomi voi vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä.
- Vahvempi rahoituspohja parantaa suomalaisten järjestöjen mahdollisuuksia hyödyntää myös kansainvälisiä rahoituslähteitä. Potentiaalia on esimerkiksi muiden maiden suurlahjoittajissa ja säätiöissä sekä EU-rahoituksessa.

VaLan hallitusohjelmataavoitteet 2027

- 1. Edistetään lahjoituskulttuuria: Lahjoitusten verovähennysmallia laajennetaan, selkeytetään ja uudistetaan yhdenvertaiseksi.**
- 2. Tehostetaan resursseja: Järjestöjen tekemiä hankintoja koskeva arvonlisäverotuskäytäntö muutetaan kohtuulliseksi.**
- 3. Tehdään toimivaa yhteistyötä: Valtionavustukset ja järjestöjen oma varainhankinta yhteensovitetään toisiaan tukeviksi rahoitusmalleiksi.**

Tavoite 1: Lahjoitusten verovähennysmallia laajennetaan, selkeytetään ja uudistetaan yhdenvertaiseksi

Mitä hallitusohjelmaan tulisi kirjata:

”Hallitus edistää suomalaista lahjoituskulttuuria ja tukee yleishyödyllisten yhteisöjen omaa varainhankintaa kehittämällä lahjoitusten verovähennysoikeutta. Lahjoitusten verovähennysoikeutta laajennetaan siten, että se mahdollistaa vähennyskelpoiset lahjoitukset kaikille rahankeräysluvan omaaville yleishyödyllisille yhteisöille. Lisäksi hallitus selvittää vähennyskelpoisten lahjoitusten euromäärien toimivuutta.”

Tavoite 1: Lahjoitusten verovähennysmalli laajennetaan, selkeytetään ja uudistetaan yhdenvertaiseksi

Miksi tämä on tärkeää?

- Lahjoitusten verovähennysoikeuden tulee aidosti vahvistaa suomalaista lahjoituskulttuuria. Lahjoituskohteiltaan rajattu vähennysoikeus hyödyttää vain pientä osaa järjestökentästä.
- Lahjoittajan valinnanvapauden näkökulmasta on ongelmallista, että vähennyskelpoisia lahjoituksia voi suunnata vain tiettyihin kohteisiin. Moneen suomalaisten suosimaan lahjoituskohteeseen, kuten ympäristön- ja luonnonsuojeluun, humanitaariseen apuun ja eläinten hyvinvointiin, ei tällä hetkellä voi tehdä verovähennyskelpoisia lahjoituksia.

Tavoite 1: Lahjoitusten verovähennysmalli laajennetaan, selkeytetään ja uudistetaan yhdenvertaiseksi

Miksi tämä on tärkeää?

- Kansainvälinen tutkimusnäyttö vahvistaa, että riittävän laaja, tasapuolinen ja hyvin toteutettu lahjoitusvähennys korreloi lahjoitusten määrän kasvun kanssa pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi Norjassa lähes miljoona henkilöä hyödyntää mahdollisuutta saada verovähennys lahjoituksestaan.
- Verohallinnon hallinnollinen kuorma kevenee, kun malli on yksinkertainen, eikä lahjoituskohderyhmillä pirstottu.
- Laaja verovähennysoikeus kaikille rahankeräysluvan omaaville yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille olisi järjestöille tasapuolinen ja lahjoittajille helposti ymmärrettävä.

Tavoite 2: Järjestöjen tekemiä hankintoja koskeva arvonlisäverotuskäytäntö muutetaan kohtuulliseksi

Mitä hallitusohjelmaan tulisi kirjata:

”Hallitus edistää yleishyödyllisten yhteisöjen omaa varainhankintaa selvittämällä niiden arvonlisäverotuksen keventämistä. Hallitus kompensoi tai keventää vähintään varainhankintaan liittyvien tuote- ja palveluostojen arvonlisäveroa.”

Tavoite 2: Järjestöjen tekemiä hankintoja koskeva arvonlisäverotuskäytäntö muutetaan kohtuulliseksi

Miksi tämä on tärkeää?

- Järjestöt ostavat tuotteita ja palveluita toimintansa toteuttamiseen ja varainhankintaan. ALV on yksi merkittävimmistä kulueristä näissä hankinnoissa.
- Varainhankintaan liittyviä kulueriä ovat esimerkiksi mainonta ja markkinointi, pankki- ja maksunvälityskulut sekä posti-, painatus- ja teleoperaattorikulut. Kulut sisältävät täyden arvonlisäveron, joka nostaa kustannuksia. Myös yleinen kustannusten nousu ja arvonlisäveron nosto ovat nostaneet varainhankinnan kuluja.
 - Järjestöt eivät voi yritysten tapaan vähentää verotuksessa hankinnoistaan arvonlisäveroa. Esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa järjestöt voivat vähentää ALV:n. Norjassa tätä mahdollisuutta hyödyntää n. 25 000 järjestöä.

Tavoite 2: Järjestöjen tekemiä hankintoja koskeva arvonlisäverotuskäytäntö muutetaan kohtuulliseksi

Miksi tämä on tärkeää?

- Rahankeräyslainsäädännön mukaisesti rahankeräysluvan omaavat yhteisöt tekevät viranomaiselle rahankeräystilitykset ja niiden perusteella keräyskulut ovat olleet keskimäärin 15 prosentin tasolla. Keräyskulujen osuus on arvioituna 35 miljoonaa euroa ja siitä ALV:n osuus noin 9 miljoonaa euroa.
- Pienetkin ALV:in kevennykset vahvistaisivat järjestöjen omaa varainhankintaa ilman merkittäviä valtiontaloudellisia menetyksiä.
- Lahjoittajan edun mukaista olisi mahdollistaa lahjoitusvarojen käyttö tehokkaammin siihen tarkoitettuun kohteeseen.

Tavoite 3: Valtionavustukset ja järjestöjen oma varainhankinta yhteensovitetaan toisiaan tukeviksi rahoitusmalleiksi

Mitä hallitusohjelmaan tulisi kirjata:

“Hallitus tukee yleishyödyllisten yhteisöjen omaa varainhankintaa linjaamalla yhteisen tavoitteen järjestöjen varainhankinnan vahvistamiselle. Hallitus varmistaa, että valtionavustuksia jakavat ministeriöt hyväksyvät avustusehdoissaan avustuksen käytön varainhankinnan kuluihin (esim. prosenttikatto tai euromääräinen katto). Hallitus varmistaa, että järjestöjen laajempi rahoituspohja ei ole peruste valtionavustuksen pienentämiselle tai omarahoitusosuuden nostolle.”

Tavoite 3: Valtionavustukset ja järjestöjen oma varainhankinta yhteensovitetaan toisiaan tukeviksi rahoitusmalleiksi

Miksi tämä on tärkeää:

- Vahvempi oma rahoituspohja vähentää riippuvuutta valtiosta. Tämä on julkisen talouden näkökulmasta positiivinen asia.
- Valtionavustuksia jakavat ministeriöt tulkitsevat eri tavoin, saako avustuksia käyttää varainhankinnan kustannuksiin.
 - Esim. Ulkoministeriö sallii 10 prosentin osuuden käyttämisen hallintokuluihin eli myös varainhankinnan kustannuksiin. STEA puolestaan ei.
- Järjestöjen tulisi voida yhdistää valtionavustukset ja oma varainhankinta ilman epävarmuutta, ristiriitaisia tulkintoja, sanktiouhkia tai rahoituksen menetyksiä.
- Onnistumisesta ei tulisi rangaista. Jos järjestö kasvattaa omaa rahoituspohjaansa, sen pitäisi vahvistaa, ei heikentää, julkisen rahoituksen jatkuvuutta.

Tavoite 3: Valtionavustukset ja järjestöjen oma varainhankinta yhteensovitetaan toisiaan tukeviksi rahoitusmalleiksi

Miksi tämä on tärkeää:

- Joissakin tapauksissa järjestön sidottua varallisuutta (esim. saaduilla perinnöillä kertynyt varallisuus) on pidetty perusteena nostaa omarahoitusosuutta tai leikata avustusta, vaikka varoja ei ole lain mukaan edes mahdollista käyttää julkisella avustuksella rahoitettavaan toimintaan.
- Järjestön varallisuutta ei tule arvioida mekaanisesti avustuksia pienentäväksi tekijäksi, jos varallisuus on sidottu tiettyyn käyttötarkoitukseen, rahastoihin tai lahjoittajan ehtoihin.

Ota yhteyttä:

Vastuullinen Lahjoittaminen VaLa ry:n pääsihteeri Pia Tornikoski

paasihteeri@vala.fi

+358 405963763